

va arribà / els fadrins de Catalunya - s'en haguessen de quintà: / una quinta tan *sobrada*, - tan fora de la rahó / ---» (fets de 1817, MilàF, *Romillo*, 98.9). Fora d'això, res en el *DAG*, i *AlcM* no en dóna més que una cita d'arxiu de StaCQ., 1651, en estil oficial, que naturalment no té cap valor.

Segons els diccs., *sobrat* té un sentit així, o provinent d'aquest, a Mall. 'pesat, excessiu'. Confeso que no ho acabo de veure clar (àdhuc així potser encara podem dubtar que sigui d'arrel genuina: notem que *AlcM* s'està d'atribuir-ho a Men : sembla, doncs, que a Moll li consti que no és menorquí) Cert que «*sobrat*: pesat, molest» ja és en el *DFgra* («pesado», *DAMen*); però la cita que dóna d'un passatge periòdic, de *La Roqueta*, no dóna gaire més garantia que la nul·la que té «*sobrats* medis per fer-ho», que adueix de *La Ignorància* El *DAG* també «mall, pesado, impertinente, fastidiosos» (però ve ja de MinAgui-lo?: no podem descartar que fos interpretació de Montolu) i cita d'una glosa mallorquina, poc clara, i que *AlcM* completa: «jo pas pena de cativa / des que amb tu no he rallat: / jo saps que ho trob de *sobrat* / dur dol de persona viva!» si hi hem d'entendre la construcció especial mallorquina «que --- de ---» 'com ho trobo de ---', quedaria més clar que té el sentit suposat, i reforçaria molt la prova de tot plegat; tanmateix fóra útil afegir proves, i en textos de no menys garantia; car, sobretot en el text del *DAG* ens quedem amb el dubte de si es tracta d'un derivat de *des-sobre*, o partint de la loc. adv. de *sobres* 'massa', cosa que ja ens duria en una altra direcció; en efecte, cf. *fer sobres*, infra.

Sobra f. Derivat comú no sols amb el cast *sobra* sinó igualment amb la llengua d'oc; i el port: *sobra* 'excés', de *sobra* 'més del que cal', *ficar de sobra(s)*, *as sobras da mesa* etc.; oc. mod. *soubro*, gascó *sobro* (*TdF*), i ja en trobadors clàssics o del S XIII: «non ai *sobras* d'albir», Lanfranc Cigala, «de la *sobras* del blat passan un an entier», Raimon Feraut (Rayn v, 244). En general en cat. fou usat en plural, encara que el Busa-N registra «*sobra* o *resta*: superatio, reliquum»; i potser el tenim així en AntCanals «mès la mà en lo foc, punint-la per ço com havia errat lo dit rey, e no la n levà fins que lo nomenat rey, per *sobre* de admiració, la y féu levar del foc» (*De Provid*, *NCl*, 100): voldríem estar-ne més segurs, no tant a causa de la -e (com sigui que aquest ms és ple de grafies orientals, i per tant pot estar per *sobra*), com per l'isolament del cas (err. tip per *sobres*? etc) En tot cas l'única cosa ben coneguda és *sobres*: en les tres com binacions *per sobres de*, *de sobres de* 'per excés de', algun cop *sobres de* com a complement oracional, i també sovint *fer sobres* I en plural ja apareix en una obra de Llull: «segons còrs de natura, justícia donà al cors de Nostra Dona ço que li cové --- en tal manera que la granea sia bona, e enaixí que no haja *sobres*, sinó ço que li cové», *Ll, de Sta Maria*, ed 1915, p. 93.

Per sobres de es troba en bastants textos antics: «los màrtirs, *per sobres de* penes, perdien sovín l'en-

teniment, e estaven arrapats e fora si matexs»; «tornaren quasi orats e rabiosos, per *sobres* de despler de lur engan», Eiximenis (*Terç*, 73v^o; *Angels*, 133), «la Badessa / --- / si s tarda / dar-los licències / de fer absències / del dormidor / --- / fan-la morir, / ab ses follies, / ans de sos dies, / per *sobres* d'ira, / ---», JRoig (*Spill*, 5545)

De sobres de amb un valor ben semblant es troba repetidament en Joanot Martorell «Com Ypòlit véu que Tirant se era ja vestit e demanava les armes --- Ypòlit la féu certa de tot ---: la Princesa tant fon lo plaer que pres que besà a Ypòlit en lo front, e, *de sobres de* contentació, dels seus ulls corregeren vives làgrimes ---», JoMartorell (Ag III, 257); cosa amb la qual coincideix bastant un altre passatge: «vengué-li un endolciment al cor *de sobres de* amor que li portava ---», id (II, 333), i també en: «Phelip era tan vergonyós, com era davant ella, que escassament gosava parlar Tirant prestament responia per ell, e dehia a la Infanta —Oh --- quina cosa és amor: --- Phelip, com som a la posada --- jamás la sua boca se cansa en dir lahors --- de la S V, e com vos és present, ab gran treball pot parlar, *de sobres de* amor» (I, 293).

Fer sobres 'cometre excessos, abusar d'(algú)': «--- fets cavallers --- hi foren triats homes forts e ab molta virtut --- perquè fossen scut e defensa de les gents simples, que negú no ls *fes sobres*», «no dupteu en res, que si dues voltes era major que no és, e fos tan fort com Samsó, puix ferro haja en mig d'ell e de mi, no m fa dupte me *faça sobres*», JoMartorell (I, 47; II, 40), i el *DAG* en cita un altre en el L. de Gamaliel (S xv)

Ara bé d'aquesta locució sobretot, però potser contribuint-hi poc o molt aquelles, semblen haver nascut algunes més peculiars, on sembla que *sobres* o *sobra* hagi quedat substantivat amb el sentit global d'aquelles frases: (*un*) *sobres* o *un sobra* esdevingut, doncs, com un abstracte, expressant la idea de 'un excés', 'un forçar', 'una violència'. Un cas inicial el veig en Jaume I: «Bñ de Vilert dix --- —los de dins han parlat ab nós, e dien que si vós los volets pendre a mercè, que rendran lo castell—. E Nós dixem que per dues coses no ls vollem haver mercè. la una, car nos havien feyt mal, atan gran mal e atan² gran *sobres*; e l'altra, que --- eren dels major malfaitors que D Ferriç havia en son poder» Així veiem que, en realitat, això, bàsicament, no difereix de la frase de Martorell: car el *feyt de feyt mal* val alhora per a *sobres*, sinó que enlloc de *fer sobres* diu *fer gran sobres*, *fer tan gran sobres*, ponderant-ho. De tota manera, d'aquí arrencarien altres casos on *sobra*, o *sobres*, ja van quedant verament substantivats (com a masculins, sembla, sempre), en el sentit de 'acte violent'.

En una història verda o sensual de les que aplegà Miret i Sans (en el seu *Sempre han tingut bec les oques* II, 34.11), en un doc. de 1374: «plàcia a Déu! fort *sobra* sia, qui m prenga, anans que vós vos vullats desexir de mi»; crec que cal puntuar així (Miret no puntuà) i prenent *qui* en el conegut sentit condicional que té a l'E. Mj., 'si algú ---': sembla que cal